

ФОРМУВАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Постановка проблеми. Економіка України існує в умовах ринкових відносин та нарощування темпів інноваційної активності підприємств, де організація сталої роботи посідає ключове місце. Це вимагає впровадження новітніх інноваційних інформаційних технологій щодо впорядкування організаційних напрямів розвитку. У цих умовах у соціально-економічній системі, якою є підприємство, інформація стає провідним чинником його сталого економічного розвитку та оновлення, оскільки умови формування інформаційного суспільства висувають на перше місце розв'язання завдання інформаційного забезпечення управлінських, виробничих та інших процесів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню проблем сталого економічного розвитку соціально-економічних систем та їхньому інформаційному забезпеченню присвячено наукові роботи таких вчених, як І.А. Демидової [1], І.І. Новаківського [2], Т.В. Смачило [3], С.М. Петренко [4] та інших. Проте питання інформаційного забезпечення сталого економічного розвитку підприємств на основі збалансованої системи показників розв'язано недостатньо.

Постановка завдання. Метою статті є розробка концепції інформаційного забезпечення сталого економічного розвитку підприємства, що дозволяє створити ефективну систему інформаційного забезпечення прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Результати дослідження. Виготовлення інноваційної продукції та використання інноваційних технологій підприємствами обумовлює підвищену потребу у додатковому інформаційному забезпеченні та його фінансуванні. Інформаційне забезпечення є сукупністю єдиної системи класифікації і кодування інформації, методик побудови баз даних, уніфікованої системи документації, схем інформаційних потоків і по суті є віртуальним структурно-інформаційним відображенням підприємства та його інформаційного середовища.

Значне зростання інновацій і збільшення використання інформації у всіх сферах виробництва і суспільного життя призводить до формування моделі інформаційного суспільства. Оскільки у цих умовах формуються нові закони взаємодії суб'єктів соціально-економічної діяльності, то інформаційне забезпечення сталого економічного розвитку підприємства необхідно організувати, враховуючи його цілісність, єдиний інформаційний простір, на основі загальної стратегії розвитку, тобто необхідно створити концепцію інформаційне забезпечення сталого економічного розвитку підприємства.

Підприємство існує у зовнішньому інформаційному середовищі і одержує різноманітну зовнішню інформацію, яка структурується, згортається, проходить аналітико-синтетичну обробку в інформаційній системі підприємства. Інформаційне середовище управління підприємства, де збирається інформація за напрямками інформаційного забезпечення сталого економічного розвитку інноваційним, фінансово-ресурсним, маркетинговим, техніко-технологічним та кадровим, є часткою внутрішнього єдиного інформаційного середовища підприємства, звідки надходить вся внутрішня інформація і також обробляється належним чином в інформаційній системі підприємства.

Виробнича система підприємства одержує від управляючої рішення та програму сталого економічного розвитку. У ході бізнес-процесів з виробничої системи надходить

інформація про результати діяльності у вигляді параметрів сталого економічного розвитку, яка потрапляє в інформаційну систему підприємства для обробки і занесення в бази даних за напрямками інформаційного забезпечення. В інформаційній системі підприємства обробляється вся зовнішня і внутрішня інформація і подається в управляючу систему для прийняття управлінських рішень.

В управляючій системі на основі одержаної інформації створюються та коректуються цілі сталого економічного розвитку підприємства, формуються збалансована система показників, а також критерії сталого економічного розвитку, які надходять до виробничої системи для виконання. Підприємство в процесі свого функціонування та розвитку не тільки одержує інформацію, а й генерує її і подає в зовнішнє середовище.

Управляюча система підприємства має складові частини оперативного, тактичного та стратегічного управління. Оперативне управління складається з блоків моніторингу поточних показників сталого економічного розвитку підприємства, контролінгу бізнес-процесів та оперативного аналізу результатів діяльності підприємства.

Тактичне управління включає блоки середньострокового аналізу показників сталого економічного розвитку підприємства, формування тактичних завдань сталого розвитку бізнес-процесів та підготовки управлінських рішень на середньострокову перспективу.

Стратегічне управління становлять блоки: аналізу та прогнозування на довгострокову перспективу показників сталого економічного розвитку підприємства; формування стратегічних цілей сталого економічного розвитку; підготовки стратегічних управлінських рішень. Розроблена концепція дозволяє сформуванню ефективної системи інформаційного забезпечення прийняття обґрунтованих управлінських рішень і таким чином надає підприємству можливість стало розвиватись, що забезпечує йому конкурентну перевагу в галузі, зниження ризиків, одержання очікуваного прибутку.

Ми пропонуємо використовувати збалансовану систему показників як основу для побудови системи показників стану сталого економічного розвитку підприємства. Для побудови збалансованої системи показників сталого економічного розвитку підприємства необхідно передусім виділити основні елементи цієї системи, які піддаються обурюючим діям зовнішнього і внутрішнього середовищ.

Якщо прийняти, що кожний організаційний напрям інформаційного забезпечення на рівні підприємства містить, необхідну для його опису, кількість показників, то інтегральний показник сталого економічного розвитку підприємства (CP) має враховувати зведені показники інноваційного (CP_{IH}), фінансово-ресурсного ($CP_{ФР}$), маркетингового (CP_M), техніко-технологічного (CP_T) і кадрового (CP_K) напрямів інформаційного забезпечення сталого економічного розвитку підприємства, а саме:

$$CP = f (CP_{IH}; CP_{ФР}; CP_M; CP_T; CP_K) \quad (1)$$

Сукупність інформації, що надходить на підприємство із зовнішнього середовища, відповідно до запропонованої елементної моделі перебудовано і перерозподілено за п'ятьма блоками інформації: інноваційна, економічна, маркетингова, фінансово-ресурсна, соціально-політична. На цій основі систематизовано зовнішню інформацію відповідно до рівнів управління.

Процес інформаційного забезпечення сталого економічного розвитку підприємства починається зі збору всієї необхідної і достатньої початкової зовнішньої і внутрішньої інформації. В інформаційній системі підприємства, що є частиною загальної інформаційно-управляючої системи, відбувається аналітико-синтетична обробка одержаної інформації, перевіряється її якість. Вона надається для прийняття рішень в управляючу систему підприємства. В управляючій системі аналізується наявна

інформація, порівнюється з поставленою метою, і за систематизованими відомостями приймається рішення про коректування заходів, спрямованих на збереження сталого економічного розвитку. Основою для прийняття рішення виступає інформація про стан підприємства і зміни параметрів зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства.

Інформаційно-управляюча система задає критерії сталого економічного розвитку для виробничої системи, яка, споживаючи ресурси із зовнішнього середовища і виробляючи продукцію для нього на виході, видає поточні параметри розвитку у вигляді внутрішньої інформації. Інформаційно-управляюча система підприємства оперує сукупністю зовнішньої і внутрішньої інформації та повторює цикли розрахунків і коректування цілей сталого економічного розвитку підприємства.

Необхідно розглядати п'ять організаційних напрямів інформаційного забезпечення сталого економічного розвитку підприємства. У зв'язку з цим формула інтегрального показника сталого економічного розвитку підприємства (1) прийматиме вигляд:

$$CP_t = k_{IH} CP_{IH} + k_{ФP} CP_{ФP} + k_M CP_M + k_T CP_T + k_K CP_K, \quad (2)$$

де $k_{IH}, k_{ФP}, k_M, k_T, k_K$ – вагові коефіцієнти відповідно інноваційного, фінансово-ресурсного, маркетингового, техніко-технологічного і кадрового організаційних напрямів інформаційного забезпечення сталого економічного розвитку; $CP_{IH}, CP_{ФP}, CP_M, CP_T, CP_K$ – відносні зведені показники сталого економічного розвитку названих організаційних напрямів інформаційного забезпечення.

Сумарне значення вагових коефіцієнтів дорівнює одиниці, а зведені відносні показники сталості за кожним організаційним напрямом управління сталого економічного розвитку визначаються на основі сукупності розрахункових показників, що характеризують найкращим чином окремих напрям.

Рівень сталого економічного розвитку підприємства за кожним з організаційних напрямів управління характеризується відхиленням від одиниці кожного показника у відповідному напрямі, оскільки він визначається на основі відношення його поточного фактичного значення до еталонного.

Тому, відповідно, інтегральний показник сталого економічного розвитку підприємства також характеризується відхиленням від одиниці. Оцінка значущості впливу кожного з напрямів на інтегральну оцінку сталого економічного розвитку підприємства проводилася методом експертних оцінок. Експертам ставилося завдання провести ранжирування значущості кожного напрямку в межах від одиниці до ста. Ступінь узгодженості думок експертів було оцінено за допомогою стандартних статистичних операцій методом розрахунку середнього квадратичного відхилення і коефіцієнту варіації. Після цього формула (2) набуває вигляду:

$$CP = 0,252 CP_{IH} + 0,277 CP_{ФP} + 0,199 CP_M + 0,164 CP_T + 0,108 CP_K \quad (3)$$

Також нами запропоновано градацію зон сталого економічного розвитку підприємства залежно від значення показника сталого економічного розвитку підприємства за кожним із напрямів і в цілому по підприємству. Шкала сталого економічного розвитку підприємств відповідає "зонам сталості".

Дослідження показують, що необхідно вжити невідкладних заходів з коректування розвитку підприємств для забезпечення економічної сталості. Для цього нами проаналізовано показники в кожному напрямі інформаційного забезпечення та виявлено ті з них, які впливають на зниження загальної економічної стійкості. Ці показники характеризують розвиток конкретних ділянок виробництва у кожному напрямі інформаційного забезпечення і керівництву підприємств залишається усунути проблеми, які виникли у виробництві продукції та інформаційному забезпеченні підприємств.

Розроблена концепція інформаційного забезпечення сталого економічного розвитку дозволяє це зробити завдяки збалансованій системі показників, які мають причинно-наслідкові зв'язки та ієрархічну структуру, що дає можливість прослідити проблемні ділянки виробництва згори і до кожного конкретного робочого місця.

Висновки. 1. У статті розв'язано науково-практичне завдання теоретичного обґрунтування та удосконалення процесу інформаційного забезпечення сталого економічного розвитку підприємства на основі збалансованої системи показників. Основні висновки та наукові результати, одержані в ході дослідження є такими.

2. Виявлено складові елементи інформаційного забезпечення сталого економічного розвитку підприємства, а саме: інноваційний, фінансово-ресурсний, маркетинговий, техніко-технологічний, кадровий, що дозволяє прослідкувати зміст та особливості взаємодії елементів інформаційного забезпечення сталого економічного розвитку, а також приступити до виявлення можливості їхнього інформаційного насичення з метою формування концепції інформаційного забезпечення сталого економічного розвитку підприємства.

Анотація

У статті розв'язано науково-практичне завдання теоретичного обґрунтування та удосконалення процесу інформаційного забезпечення сталого економічного розвитку підприємства на основі збалансованої системи показників.

Ключові слова: елементи, інформаційне забезпечення, економіка, розвиток, підприємство.

Аннотация

В статье решена научно-практическая задача теоретического обоснования и совершенствования процесса информационного обеспечения устойчивого экономического развития предприятия на основе сбалансированной системы показателей.

Ключевые слова: элементы, информационное обеспечение, экономика, развитие, предприятие.

Summary

The scientific-practical problem of theoretical substantiation and perfection of process of supply with information of steady economic development of the enterprise on the basis of the balanced system of parameters is solved.

Key words: elements, a supply with information, economy, development, the enterprise.

Список використаної літератури:

1. Демидова І.А. Значення інформації для виробничої діяльності підприємств / І.А. Демидова // Вісник Східноукраїнського націон. ун-ту імені Володимира Даля. –

2001. – № 12(46). – С. 66–69.
2. Новаківський І.І. Вплив процесів інформатизації на організаційну структуру підприємств / І.І. Новаківський // Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. “Проблеми економіки та управління”. – Львів: -2001. -№425. -С.285-290.
 3. Смачило Т.В. Проблеми об’ємності інформаційних сукупностей / Т.В. Смачило // Проблеми і напрямки реформування аграрного сектора економіки України: Збірник наукових праць. Випуск 1. – Тернопіль: ТІАБ, 1996. – С. 54-56.
 4. Петренко С.М. Формування інформаційних потреб в управлінні господарських систем / Петренко С.М. // Вісник ЛДФА: зб.наук.статей. Економічні науки. – Львів: ЛДФА, 2005.№ 9. – С.276-282.